

JOSEPH E. STIGLITZ

Irak'tan Ders Çıkarmak

Dünyanın en büyük ve en zengin ülkesi bile kaynaklarını sınırlamaktadır. Irak savaşı tamamen krediler yoluyla finanse edildi, kısmen bu yüzden ABD ulusal borcu sadece sekiz yıl içerisinde üçte iki oranında arttı. Fakat işler sürekli daha da kötüye gidiyor. Savaş ve onun idaresi, Amerika'nın manevra şansını azalttığı gibi, kesin olarak bir şekilde ekonomik düşüşü derinleştirip uzatacak.

Bilgi ekonomisi alanındaki çalışması için 2001 yılında Nobel ödülü kazanan Joseph Stiglitz Başkan Clinton'ın Ekonomi Danışmanları Konseyinde Başkanlık yaptı ve Columbia Üniversitesinde Ekonomi Profesörüdür. Linda Bilmes ile beraber Üç Trilyon Dolarlık Savaş: Irak'taki Çatışmanın Gerçek Maliyeti adlı eseri yazmıştır.

Amerika'nın başkanlık seçimi gündeminde, gerileyen ekonomi en önemli gündem maddesi olarak Irak savaşının yerini almış görünüyor. Bu kısmen Amerikalıların Irak'ta rüzgârın döndüğüne inanmaya başlamalarından kaynaklanıyor. Güya birlik "büyük dalga" isyancıları sindirdi, şiddeti azalttı. İmalar açık, güç gösterisi günü kurtardı.

Tam da bu tip maço akıl yürütme en başta Amerika'yı Irak'ta savaşa sürüklemişti. Savaş, askeri kuvvetin stratejik güç gösterisi olacaktı. Hâlbuki savaş sınırlamaları gösterdi. Dahası, savaş Amerika'nın gerçek güç kaynağını, ahlaki otoritesini tahrip etti.

Son olaylar Bush idaresinin yaklaşımındaki riskleri artırdı. Başından beri Amerika'nın Irak'tan çıkış zamanının kendi seçimine bağlı olamayabileceği belliydi (bir kez daha uluslararası sözleşmeleri ihlal etmesi hali dışında). Şimdi Irak, ilk etapta

Amerikan savaş birliklerinin on iki ay içinde ülkeden çıkmasını ve 2011'e kadar bütün birliklerin terkini talep ediyor.

Yanlış anlaşılmasın, şiddetin azalması sevinçle karşılanmalı ve birlik artırımının bunda rolü olmuş olabilir. Fakat hala vuku bulan şiddet, dünyanın herhangi başka bir bölgesinde gerçekleşiyor olsaydı manşetlere taşınırdı. Sadece Irak'ta şiddete o kadar alıştık ki, eğer bir günde 25 sivil öldürülmüşse buna iyi bir gün diyebiliyoruz.

SAVAŞ ABD'DEKİ KRİZİ DERİNLEŞTİRDİ

Öte yandan, birlik artırımının Irak'ta şiddetin azalmasındaki rolü de net değil. Muhtemelen diğer etkenler çok daha önemli, buna Suni isyancıların El Kaide'ye karşı ABD yanında savaşmaları için satın alınmaları da dâhil. Fakat bu tehlikeli bir strateji olmaya devam ediyor. ABD, ayrılıkçı milisleri güçlendirmektense güçlü, birleşik bir hükümet oluşturmak için uğraşmalı. Şimdi Irak hükümeti tehlikeye uyandı ve Amerikan hükümetinin

desteklemekte olduğu bazı liderleri tutuklamaya başladı. İstikrarlı bir gelecek olasılığı giderek sönükleşiyor.

Kilit nokta, birlik artırımı uzun erimli bir istikrarın temelini oluşturacak siyasi uzlaşı için alan yaratmalıydı. Bu siyasi uzlaşı gerçekleşmedi. Dolayısıyla savaşı meşrulaştırmak için kullanılan argümanlar ve başarısının ölçütleri gibi, birlik artırımının arkasındaki mantık da sürekli değişiyor.

Bu arada, bu talihsiz maceranın askeri ve ekonomik fırsat maliyetleri de gittikçe belirginleşmeye başladı. ABD Irak'ta istikrarı yakalasa bile, bırakın daha büyük stratejik hedeflerde başarıyı, "terörle savaş" konusunda dahi kazanılmış bir zaferi temin edemiyor. En azından Afganistan'da işler yolunda gitmiyor ve Pakistan her zamankinden daha istikrarsız görünüyor.

Dahası, çoğu analistin katılacağı üzere, Soğuk Savaş korkularını tekrar canlandıran Rusya'nın Gürcistan işgalinin en azından kısmi mantığı, Amerika'nın silahlı güçlerinin iki başarısız ve askeri kaynaklar kullanıldığı ölçüde hızlı yenilenmediği için kötü bir şekilde tükenen savaş meşguliyeti arasında, tepki olarak yapabilecek çok az şeyi olduğu üzerineydi. Rusya'nın hesapları doğru çıktı.

Dünyanın en büyük ve en zengin ülkesi bile kaynaklarını sınırlamaktadır. Irak savaşı tamamen krediler yoluyla finanse edildi, kısmen bu yüzden ABD ulusal borcu sadece sekiz yıl içerisinde üçte iki oranında arttı. Fakat işler sürekli daha da kötüye gidiyor. Devletleştirmeler ve neredeyse bütün ekonomistlerin acil ihtiyaç olduğunu söyledikleri ikinci kurtarma paketini dışarıda tuttuğumuzda, sadece 2009 yılı için bütçe açığı yarım-trilyon dolardan fazla olarak bekleniyor. Savaş ve onun idaresi, Amerika'nın manevra şansını azalttığı gibi, kesin olarak bir şekilde ekonomik düşüşü derinleştirip uzatacak.

TARİH TEKERRÜRDEN İBARETTİR

Birlik artırımının başarılı olduğu görüşü özellikle tehlikeli, çünkü Afganistan'daki savaş oldukça başarısız gidiyor. Amerika'nın Avrupalı müttefikleri bitmek bilmeyen muharebelerden ve artan ölülerden yorulmaya başladılar. Çoğu Avrupalı lider, aldatma sanatında Bush yönetimi kadar tecrübeli değiller. Onlar, rakamları vatandaşlarından saklamakta daha büyük sıkıntı yaşıyorlar.

İngilizler örneğin, Afganistan'da emperyal dönemlerinde tekrar tekrar karşılaşmış oldukları sorunların oldukça farkındalar. Amerika mutlaka müttefiklerine baskı yapmaya devam edecek, fakat demokrasi bu tip baskıları sınırlandırmak konusunda bazı potansiyeller barındırıyor. Yaygın halk muhalefeti, Meksika ve Şili'nin Birleşmiş Milletler de Amerika'nın işgale destek için yaptığı baskıya teslim olmasını engelledi. Bu ülkelerin vatandaşları haklı çıktılar.

Fakat Amerika'da, askeri mücadelenin "işe yaradığı" inancı, birçoklarını Afganistan için daha çok birlik gerektiği savını ortaya atmaya yöneltiyor. Doğru, Irak savaşı Amerikalıların Afganistan'da olanlara karşı dikkatini dağıttı. Fakat Irak'taki başarısızlıklar bir strateji meselesiydi, birlik kuvveti ile alakalı değildi. Amerika ve Avrupa için Irak'tan ders çıkarma zamanı veya başka bir ülkeyi işgal edip geleceğini belirlemeye çalışan her ülkenin aldığı dersi tekrar öğrenme zamanı.

Copyright: PROJECT SYNDICATE **2008**
www.project-syndicate.org

Talihsiz maceranın askeri ve ekonomik fırsat maliyetleri de gittikçe belirginleşmeye başladı. ABD Irak'ta istikrarı yakalasa bile, bırakın daha büyük stratejik hedeflerde başarıyı, "terörle savaş" konusunda dahi kazanılmış bir zaferi temin edemiyor. En azından Afganistan'da işler yolunda gitmiyor ve Pakistan her zamankinden daha istikrarsız görünüyor.